

Beoordeling beschermde soorten Strijkviertel, Polder Oudenrijn, Utrecht

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

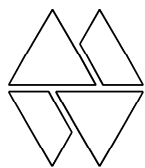

P.H.N. Boddeke
M. van der Valk

Beoordeling beschermde soorten Strijkviertel, Polder Oudenrijn, Utrecht

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

P.H.N. Boddeke
M. van der Valk

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

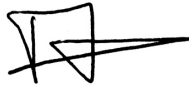
Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Projectbureau Leidsche Rijn Utrecht

16 februari 2006
rapport nr. 06-033

Status uitgave: definitief rapport
Rapport nr.: 06-033
Datum uitgave: 16 februari 2006
Titel: Beoordeling beschermde soorten Strijkviertel, Polder Oudenrijn, Utrecht
Subtitel: *Quick scan* in het kader van de Flora- en faunawet
Samensteller: ing. P.H.N. Boddeke
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 33
Project nr.: 05-645
Projectleider: drs. M. van der Valk
Naam en adres opdrachtgever: Postbus 8613
3503 RP Utrecht
Referentie opdrachtgever: LRU06.020436 d.d. 9 januari 2006
Akkoord voor uitgave: Directeur Bureau Waardenburg bv
drs. A.J.M. Meijer

Paraaf:

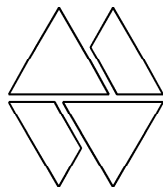

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Projectbureau Leidsche Rijn, Utrecht

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

Projectbureau Leidsche Rijn Utrecht is voornemens om een busbaan, een sportcomplex en een tijdelijke helihaven aan te leggen in de Polder Oudenrijn.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet.

Projectbureau Leidsche Rijn Utrecht heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* naar beschermde soorten uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

P.H.N. Boddeke	veldwerk, rapportage
M. van der Valk	projectleiding

Vanuit Projectbureau Leidsche Rijn Utrecht werd de opdracht begeleid door de heer P. van Sluijs.

Inhoud

Voorwoord.....	5
Inhoud.....	7
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Aanpak <i>quick scan</i>	9
1.3 Het plangebied.....	10
1.4 Voorgenomen ingreep.....	11
2 Wettelijk kader.....	13
2.1 Inleiding.....	13
2.2 Flora- en faunawet.....	13
2.3 Natuurbeschermingswet 1998.....	15
2.4 Rode lijsten.....	17
2.5 Ecologische Hoofdstructuur.....	18
3 Resultaten.....	19
3.1 Resultaten bronnenonderzoek.....	19
3.2 Resultaten veldonderzoek.....	20
3.3 Effecten van de ingreep.....	23
4 Conclusies en aanbevelingen.....	26
4.1 Conclusies.....	26
4.2 Vrijstellingen en ontheffingen.....	26
4.3 Aanbevelingen.....	27
5 Literatuur.....	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Bij de uitvoering van de voorgenomen aanleg van een vrijliggende busbaan, een sportpark en een tijdelijke helihaven in de Polder Oudenrijn zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van op grond van de Flora- en faunawet beschermde soorten. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal vrijstelling of ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden verkregen. Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *quick scan* naar beschermde soorten. Deze resultaten kunnen dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en de directe omgeving en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. De *quick scan* is een momentopname op basis van *best professional judgement* en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten.

De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Gelet op het moment van het onderzoek was dit ook niet mogelijk geweest.

1.2 Aanpak *quick scan*

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortengroepen geraadpleegd (zie literatuurlijst). Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens uit de rapportage 'Veldonderzoek beschermde flora en fauna ten behoeve van reconstructie rijksweg A2, Leidsche Rijn' (Smit & Boddeke, 2004) Tijdens dat onderzoek zijn een deel van Polder Oudenrijn en de bosschages langs de C.H. Letscherweg (N198) geïnventariseerd op beschermde soorten. In bijlage 2 is opgenomen welke terreindelen toen bezocht zijn.

Terreinbezoek

Het plangebied is op 18 januari 2006 bezocht. Tijdens dit terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van

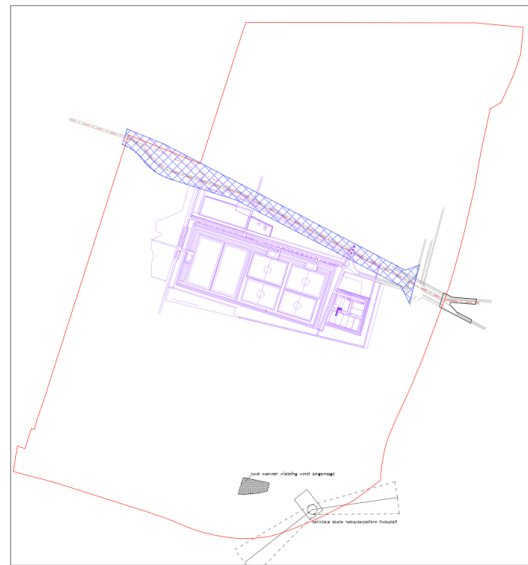
beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

1.3 Het plangebied

figuur 1a: ligging van het studiegebied.

Bron: projectbureau Leidsche Rijn.

figuur 1b: geplande ingrepen binnen het studiegebied.

Het studiegebied omvat het onbebouwde deel van de polder Oudenrijn, de deel bebouwing langs de Rijksstraatweg, een deel van de N198, de bosschages tussen deze weg en de A2, de recreatieplas Strijkviertel en het gebouw, een deel van de verharding van een industrieterrein en de loodsen van Rentokill, net ten noorden van de plas. De aandacht is met name gegaan naar die onderdelen van het studiegebied waar werkzaamheden gepland zijn.

De polder is geheel in gebruik als grasland, op een perceel met populieren na. Sommige percelen worden begraaasd door schapen, enkele andere waren in het seizoen begraaasd met koeien. Langs sloten aan de noordzijde van de polder staan veel knotwilgen. Een perceel grasland aan de westzijde van de polder is omgeven door geknotte elzen. Op een kavel onder het bosje staat een vervallen stalletje. De perceelsloten zijn over het algemeen vrij smal (1,5-3 meter). Alleen de bermsloot van de N198 is breder en dieper. Langs de N198 staan laanbomen. De bosschages tussen de N198 en de A2 zijn verdeeld in vakken en doorsneden met sloten. De recreatieplas Strijkviertel bevat helder water en is omgeven met recreatieveldjes, bosschages en ruigte aanwezig. De gebouwen van Rentokil omvatten kantoren, opslagruimten en een woonhuis. De bebouwing langs de

Rijksstraatweg bestaat grotendeels uit boerderijen die alleen nog een woonfunctie hebben. Er zijn nog enkele actieve boerderijen aanwezig. Daarnaast staan er diverse bedrijfsgebouwen en gewone woonhuizen langs de Rijksstraatweg.

1.4 Voorgenomen ingreep

De ingreep zal bestaan uit:

- De aanleg van een zelfreinigende busbaan voor hoogwaardig openbaar vervoer (HOV). De baan zelf is minder dan 10 m breed, maar rekening houdend met taluds, bermsloten en werkterrein zal een werkstrook met een breedte van 50 meter worden aangehouden. De beoogde ingebruikstelling is einde 2008, maar begin 2010 is meer waarschijnlijk.
- De aanleg van een sportpark centraal in Strijkviertel. Het ruimtebeslag is ruim 10,5 ha en daarin komen sportvelden, parkeervoorzieningen, clubhuizen, water en inpassingsgroen. De uitvoering is voorzien in 2008-2009.
- De aanleg van een tijdelijke helihaven aan de noordzijde van de Letschertweg. Deze voorziening bestaat uit een landingsplatform en een kleine terminal. Het ruimtebeslag is ongeveer 0,3 ha, het aandachtsgebied aanzienlijk groter. De vestiging van deze helihaven is nadrukkelijk tijdelijk, het is de bedoeling om uiteindelijk een helihaven definitief in de noordwestelijke oksel van knooppunt Oudenrijn te situeren. Beoogde openstelling einde 2006.

Op termijn zal naar verwachting ook het overblijvende deel van de Polder Oudenrijn worden volgebouwd met woningen en bedrijven.

2 Wettelijk kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 2.2), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 2.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 2.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 2.5) bij ecologische toetsingen.

2.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van beschermde dieren.
- Artikel 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005a).

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).
- Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

2.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet 1998) heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. In de wet zijn vier categorieën beschermde gebieden te onderscheiden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones), aangewezen op grond van artikel 10a en de beschermde natuurmonumenten, aangewezen op grond van artikel 10. Een gebied kan niet tegelijkertijd Natura 2000-gebied en beschermd natuurmonument zijn. Voor reeds aangewezen beschermde natuurmonumenten die geheel of gedeeltelijk in een Natura 2000-gebied liggen, vervalt (te zijner tijd) de aanwijzing als beschermd natuurmonument voor dat deel dat in het Natura 2000-gebied ligt.

Aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten tenminste een kaart en een toelichting, waarin (voor Natura 2000-gebieden) de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord.

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld (artikel 19a). Hierin staat tenminste aangegeven wat de beoogde resultaten zijn met betrekking tot de beschermde natuurwaarden en welke maatregelen daarvoor in hoofdlijnen zullen worden genomen. Voor beschermde natuurmonumenten is een beheersplan mogelijk, maar niet verplicht.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door Gedeputeerde Staten (of in uitzonderingsgevallen door de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een zogenaamde 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen verstoring van soorten optreedt.

Habitattoets

Onder deze noemer valt de beoordelingsprocedure voor plannen, projecten en handelingen zoals genoemd in artikelen 19 d t/m 19j. De Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV 2005b) onderscheidt een aantal stappen, die hieronder worden weergegeven. Sommige termen en stappen staan echter niet in de wet genoemd en komen ook niet in alle gevallen overeen met de tot dusverre gevolgde werkwijze.

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005b)

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (samen kortweg aangeduid als 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

De oriëntatiefase kan drie uitkomsten hebben:

- Er zijn geen schadelijke gevolgen te verwachten. Er is geen vergunningsaanvraag, goedkeuringsverzoek of andere vervolgstap noodzakelijk.
- Er zijn mogelijk schadelijke effecten, maar deze zijn zeker niet significant. Er dient een vergunning of goedkeuring te worden (aan)gevraagd, na het uitvoeren van een 'verslechterings- en verstoringstoets' (zie onder).
- Het optreden van significant negatieve effecten kan niet worden uitgesloten. Er dient een vergunning of goedkeuring te worden (aan)gevraagd, na het uitvoeren van een 'passende beoordeling' (zie onder).

De verslechterings- en verstoringstoets dient uit te wijzen of er een reële kans bestaat op het optreden van negatieve effecten ten gevolg van de voorgenomen activiteit. Volgens de Handreiking (LNV 2005b) hoeft in deze fase geen rekening meer gehouden te worden met cumulatieve effecten. De verstoring- en verslechteringsstoets heeft twee mogelijke uitkomsten:

- De verslechtering en verstoring is aanvaardbaar. Het bevoegd gezag verleent vergunning dan wel geeft goedkeuring.
- De verslechtering en/of verstoring is onaanvaardbaar. De vergunning wordt geweigerd dan wel de goedkeuring wordt onthouden.

Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is erop gericht om, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van een plan, project of handeling te inventariseren, die de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen. Hierbij moeten ook de cumulatieve effecten worden beoordeeld.

De passende beoordeling kan drie uitkomsten hebben:

- Er treedt geen aantasting op. De vergunning dan wel goedkeuring wordt verleend.
- Negatieve effecten treden (mogelijk) wel op, maar deze zijn niet significant. Vergunning dan wel toestemming wordt verleend, mits de aantasting niet onaanvaardbaar is (zie boven).
- Er treden (mogelijk) wel significante effecten op. Dan volgt toetsing aan de zogeheten ADC-criteria:
 - Er zijn geen geschikte Alternatieven.
 - Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
 - Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Slechts als aan deze drie criteria is voldaan, mag het bevoegd gezag vergunning of goedkeuring verlenen.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Knelpunten

Voor de toepassing in de onderhavige beoordeling zijn de instandhoudingsdoelen leidend zijn bij het opstellen van zowel de passende beoordeling als het beheersplan. De procedure voor het vaststellen van instandhoudingsdoelen loopt nog; definitieve vaststelling wordt niet verwacht voor medio 2006. Daarom hanteert Bureau Waardenburg vooralsnog gegevens over het voorkomen van de beschermde natuurlijke habitats en soorten ten tijde van de aanwijzing c.q. aanmelding van de Natura 2000-gebieden. In de aanwijzingsbesluiten van de beschermde (of staats-) natuurmonumenten onder de oude Natuurbeschermingswet zijn vaak algemene beschrijvingen van natuurwaarden opgenomen, die zich soms slecht voor toetsing lenen.

Bovendien is er geen duidelijkheid over de criteria voor significantie van effecten. Deze dienen rekening te houden met de status en de gevoeligheid van de betrokken habitats en soorten. Teneinde een transparante en objectieve beoordeling van effecten te kunnen maken heeft Bureau Waardenburg een set criteria voor de bepaling van significantie opgesteld (Lensink *et al.* 2001), die in principe bij alle passende beoordelingen worden gehanteerd. Bij de effectinschatting wordt gedetailleerd rekening gehouden met de specifieke aard van de ingreep, het gebied en de betrokken soorten en habitats.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan een ieder een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

2.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften,

kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

2.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor o.m. natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) worden in provinciale streekplannen uitgewerkt; ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De PEHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

3 Resultaten

3.1 Resultaten bronnenonderzoek

Beschermde gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Speciale Beschermingszone. In de directe omgeving liggen geen Speciale Beschermingszones die zijn aangewezen of aangemeld in het kader van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn noch beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet of andere gebieden die deel uitmaken van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

Beschermde soorten in de regio

Het plangebied ligt in drie kilometerhokken x:132/y: 453, x:132/y:452, x:133/y:453, x:133 / y:452. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 3.1). Het plangebied beslaat 20 tot 60 % van de verschillende kilometerhokken. Hiermee zijn de gegevens van het Natuurloket redelijk indicatief voor de natuurwaarden binnen het plangebied. In bijlage 1 zijn de resultaten van Natuurloket weergegeven.

De kilometerhokken blijken niet of nauwelijks onderzocht te zijn. Alleen de planten zijn goed onderzocht. Er zijn uit elk hok twee beschermde soorten bekend. In één km hok zijn de broedvogels goed onderzocht; er wordt melding gemaakt van zes Rodelijstsoorten.

Verspreidingsatlassen van diverse soortgroepen werken met uurhokken (5 bij 5 kilometer). Uit de verspreidingsatlassen komt de aanwezigheid van de volgende soorten naar voren.

Uit Heukels' digitale flora (Van der Meijden, 1998) blijkt dat vier beschermde soorten bekend te zijn uit het uurhok: zwanebloem, dotterbloem, gewone kaardebol en brede wespenorchis. In 2004 is de beschermde zwanebloem aangetroffen in de Polder Oudenrijn (Smit & Boddeke, 2004).

Verder zijn waarnemingen bekend van bittervoorn en kleine modderkruiper (RAVON, 2005, De Nie, 1997). In de bermsloot van de Letscherweg is de kleine modderkruiper vastgesteld door ons bureau (Smit & Boddeke 2004).

Uit het waarnemingsverslag van RAVON (2005) zijn waarnemingen bekend van kleine watersalamander, gewone pad, middelste groene kikker, meerkikker en groene kikker spec. In 2004 zijn gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander en middelste groene kikker vastgesteld in de bosschages en weilanden (Smit & Boddeke 2004).

De Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992) vermeldt één strikter beschermde soort, namelijk de eekhoorn in het uurhok. Daarnaast komen de volgende algemene zoogdiersoorten voor: huisspitsmuis, vos, hermelijn, wezel, bunzing, ree, eekhoorn, rosse woelmuis, woelrat, veldmuis, bosmuis, haas en konijn. In 2004 zijn sporen (uitwerpselen) van de vos aangetroffen in het bosje langs de C.H. Letschertweg, er waren geen burchten aanwezig (Smit & Boddeke, 2004).

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997) zijn waarnemingen bekend uit het uurhok van watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Uit de Atlas van de Nederlandse broedvogels (SOVON, 2002) zijn waarnemingen van territoria van 19 Rodelijstsoorten bekend uit het uurhok. Het gaat om: boomvalk, patrijs, grutto, tureluur, visdief, zomertortel, koekoek, veldleeuwerik, boerenzwaluw, huiszwaluw, graspieper, gele kwikstaart, spotvogel, grauwe vliegenvanger, matkop, huismus, ringmus en kneu. In 2004 werd de aanwezigheid van foeragerende boerenzwaluwen vastgesteld (Smit & Boddeke, 2004). Het plangebied is door zijn ligging en aard van het terrein voor wintervogels van zeer beperkte betekenis.

Van de beschermde ongewervelden zijn waarnemingen in de omgeving bekend van de wijngaardslak en de platte schijfhoren (Stichting anemoon, 2005).

3.2 Resultaten veldonderzoek

Flora

De vegetatie van de weilanden wordt gedomineerd door grassen als Engels raaigras, veldbeemdgras en grote vossenstaart. Tussen het gras zijn kruiden slechts schaars aanwezig: vogelmuur, gewone hoornbloem, witte dovenetel, paardebloem, witte klaver, speenkruid, kruipende boterbloem, hondsdrif, ridderzuring en gekroesde melkdistel zijn sporadisch aanwezig. Deze soortensamenstelling is typerend voor raaigrasweiden, het in Nederland meeste algemene productiegraslandtype.

De water- en oevervegetatie was ten tijde van het onderzoek grotendeels afwezig door recnte slootschoning. Aan de hand van het schoningsmateriaal en overgebleven vegetatie kon worden vastgesteld dat de slootvegetatie redelijk divers is. Als oeverplant domineert veelal grote egelskop, als waterplant gedoorn d hoornblad. De oevervegetatie bevat verder soorten als watertorkruid, holpijp, moeraswalstro, slanke waterkers, kleine watereppe, moerasvergeetmenietje, blaartrekkende boterbloem, harig wilgenroosje en watermunt.

In het water groeien verder soorten als puntkroos, sterrenkroos, smalle waterpest en klein kroos. De soortensamenstelling van de slootvegetatie indiceert een redelijk goede waterkwaliteit.

De uit de polder bekende zwanebloem is niet aangetroffen, maar is in het winterseizoen grotendeels afgestorven en daardoor slecht waarneembaar. De zwanebloem wordt in lage dichtheden verwacht in de polder.

De vegetatie langs de plas Strijkviertel bestaat uit aanplant van schietwilg (sommige tot 1 m dik), zomereik, meidoorn, Spaanse aak, wilde liguster, zwarte els enz. De ondergroei wordt gedomineerd door dauwbraam en grote brandnetel. Op natte plaatsen zijn ruige en natte vegetaties aanwezig met gele lis, oeverzegge, harig wilgenroosje en liesgras.

In het water van de recreatieplas is geen vegetatie waargenomen. De bosschages tussen de N198 en de A2/A12 worden gedomineerd door boomsoorten als gewone es, wilde liguster, zomereik, schietwilg, vlier, meidoorn, Spaanse aak en boswilg met een ondergroei van grote brandnetel, fluitekruid, kleefkruid, witte dovennetel, gewone berenklaauw en hondsdrif. Langs de beschaduwde slootjes is hier en daar mannetjesvaren aanwezig. In het water riet, dwergkroos, puntkroos en liesgras.

Het populierenbosje midden in het weiland bevat een vergelijkbare vegetatie.

Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen. Van de uit het uurhok bekende soorten is de zwanebloem daadwerkelijk bekend uit het studiegebied en kan met name de aanwezigheid van de brede wespenorchis niet uitgesloten worden. Deze zou kunnen groeien in de bosjes tussen N198 en A2/A12. Andere beschermde soorten worden op grond van hun verspreiding en terreinvoorkeur niet verwacht.

Vissen

In de perceelsslotten zijn tiendoornige stekelbaars en zeelt aangetroffen. Over het algemeen bevatten de sloten vrij veel modder. De bermsloot van de N198 blijkt een meer diverse vispopulatie te bevatten. Aangetroffen zijn blankvoorn, ruisvoorn, zeelt, tiendoornige stekelbaars en enkele exemplaren van de kleine modderkruiper. Deze soorten zijn ook rond de overgang van bermsloot naar perceelsslotten aanwezig. Dit beeld komt overeen met de inventarisatie van polderdelen in 2004 (Smit & Boddeke, 2004).

Amfibieën

Het veldbezoek vond niet plaats in het geschikte seizoen om amfibieën te inventariseren. Desondanks is tijdens de steeknetbemonstering een middelste groene kikker aangetroffen aan de oostkant van de polder. Verder kunnen de uit de polder bekende amfibiesoorten gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander verwacht worden (Smit & Boddeke, 2004).

Zoogdieren

In de weilanden zijn diverse hazen aanwezig. Ook zijn holen van veldmuis en molshopen waargenomen. Daarnaast zijn opvallend veel keutels en vraatsporen van muskusratten waargenomen. De dieren hadden de wortelstokken van grote egelskop die op het land terecht gekomen bij slootschoning aangevreten. Verder is de woelrat in het weiland te verwachten. Voor waterspitsmuis zijn de oevervegetaties te gering ontwikkeld en ontbreken grotere oppervlakten moeras. De soort wordt niet verwacht. Met name aan de westrand van de polder zijn sporen van konijn aanwezig. De dieren hebben hun holen in de bosschages langs de recreatieplas Strijkviertel en zijn daar ook waargenomen.

In de bosschages van het studiegebied zijn muizen holen te vinden, waarschijnlijk van bosmuis en rosse woelmuis. Daarnaast zijn bosspitsmuis en huisspitsmuis te verwachten. Ruigten bij de recreatieplas Strijkviertel zijn matig geschikt voor dwergmuis en aardmuis. De aanwezigheid van deze soorten is echter niet uit te sluiten. In het studiegebied zijn kleine marterachtigen als wezel, hermelijn en bunzing te verwachten. De bosschages en tuinen in het plangebied bieden mogelijkheden voor de egel.

De gebouwen van Rentokil zijn door het veelvuldig gebruik van metalen en kunststof geveldelen en platte daken vrijwel ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Kolonies worden niet verwacht binnen het plangebied.

De in 2004 in Park Voorn waargenomen gewone en ruige dwergvleermuis zijn ook foeragerend te verwachten langs de Letschertweg, het populierenbosje, de recreatieplas Strijkviertel en de bebouwing langs de Rijksstraatweg. Gelet op de hoge dichtheid aan bebouwing en snelwegen rond het plangebied, wordt het gebied weinig geschikt geacht

voor de nogal lichtschuwe watervleermuis. Incidenteel gebruik als foerageergebied is niet uit te sluiten. Andere soorten vleermuizen worden niet anders dan incidenteel verwacht.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende soorten waargenomen: fuut, aalscholver, blauwe reiger, knobbelzwaan, nijlgans, wilde eend, kuifeend, buizerd, torenvalk, fazant, meerkoet, watersnip, kokmeeuw, houtduif, grote bonte specht, winterkoning, roodborst, koperwiek, kramsvogel, merel, koolmees, ekster, Vlaamse gaai, zwarte kraai, putter en sijs.

De recreatieplas en zijn oevers bieden een geschikt habitat voor algemene watervogels. Tijdens het veldbezoek is een groep van 50 tot 100 meerkoeten waargenomen op grasvelden langs de plas.

De weilanden van de Polder Oudenrijn vormen ook een geschikt habitat voor algemene watervogels als wilde eend en meerkoet. In weilanden is een groep van ongeveer 30 nijlganzen waargenomen.

Hoewel Polder Oudenrijn ingesloten is door wegen en bebouwing is het gebied nog wel geschikt voor als broedgebied voor weidevogels als Kievit en scholekster. Het is echter de vraag of Rodelijstsoorten als grutto, tureluur, patrijs, veldleeuwerik of graspieper er (nog) broeden. Van de boerenzwaluw, ook een soort van de Rode lijst, zijn drie nestkommetjes aangetroffen in het vervallen schuurtje in de polder. Omwonenden gaven aan dat de boerenzwaluw ook broedt in schuren langs de Rijksstraatweg.

Rondom de erven zijn huismus en ringmus te verwachten. Het relatief kleinschalige landschap met rijen knotwilgen aan de zuidkant van de polder biedt ook mogelijkheden voor de steenuil. Een groot aantal knotwilgen is geïnspecteerd tijdens het veldbezoek er zijn geen nesten, veren of braakballen van steenuil aangetroffen. Van de torenvalk is wél een braakbal aangetroffen, namelijk op een hoop waterplanten afkomstig van slootschoning. In het noordelijke deel van het populierenbosje zijn twee nesten van zwarte kraai aangetroffen. Er waren ook twee paartjes kraaien en één paar buizerds aanwezig. In de bosschages langs de C.H. Letschertweg is eveneens een kraaiennest aangetroffen. De grote bonte specht is vliegend waargenomen in dit bosje. Er zijn geen holen van deze soort aangetroffen in het studiegebied. Het is mogelijk dat deze aanwezig zijn in met name de dikkere wilgen binnen het studiegebied. Overige boomsoorten zijn veelal te dun om geschikt te zijn als nestboom voor grote bonte specht.

Wat betreft de overige uit het uurhok bekende Rodelijstsoorten kan het volgende worden opgemerkt. De bomen rijen, bosschages en omringende ruigten zijn geschikt voor broedgevallen van boomvalk, steenuil, zomertortel, koekoek, spotvogel, grauwe vliegenvanger, matkop en kneu. De graslanden en ruigteranden bieden mogelijk broedgelegenheid aan patrijs, grutto, tureluur, veldleeuwerik en graspieper.

De huizen langs de rijksstraatweg zijn voor zover bekend niet in gebruik bij broedende huiszwaluwen. Voor visdief en gele kwikstaart ontbreekt geschikt broedhabitat. Het plangebied wordt mogelijk wel in beperkte mate als foerageergebied gebruikt.

Beschermden soorten ongewervelden

Er zijn geen huisjes van de wijngaardslak aangetroffen in de bosschages. De soort wordt gezien de aangetroffen terreinkenmerken ook niet verwacht.

Op vijf plaatsen zijn monsters genomen uit sloten binnen Polder Oudenrijn om de aanwezigheid van de platte schijfhoren vast te stellen. De platte schijfhoren is geen van de monsters vastgesteld, wel zijn diverse niet-beschermden soorten schijfhorens aanwezig in de polder.

3.3 Effecten van de ingreep

Gebieden

De voorgenomen ingreep heeft naar verwachting geen negatief effect op beschermden natuurgebieden.

Flora

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van zwanebloem en de eventueel aanwezige brede wespenorchis. Het betreft tamelijk zeer algemene soorten die binnen en buiten het studiegebied voldoende geschikte standplaatsen vinden. Het is mogelijk dat de standplaats van een incidentele pol zwanebloem verloren gaat (zie aanbevelingen).

Vissen

De ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de kleine modderkruiper. De toekomstige busbaan zal de bermsloot van de C.H. Letschertweg kruisen. Op die plaats wordt een duiker aangelegd. Wanneer de aanleg van de duiker plaatsvindt volgens de aanbevelingen hoeft de kleine modderkruiper geen onnodige hinder te ondervinden. Enkele van de nieuwe watergangen rond het aan te leggen sportcomplex kunnen zeer geschikt zijn voor kleine modderkruiper (zie aanbevelingen)

Amfibieën

Door de geplande werkzaamheden gaan diverse watergangen verloren die betekenis hebben voor gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker en middelste groene kikker. Het nieuwe sportcomplex kan voor met name gewone pad een geschikt habitat blijven vormen. In hoeverre voor de andere aanwezige soorten ruimte overblijft in het plangebied hangt af van de detailinrichting (zie aanbevelingen).

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander en groene kikker.

Zoogdieren

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van huisspitsmuis, bosspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, veldmuis, aardmuis, woelrat, wezel, hermelijn, bunzing, egel, vos, konijn, haas, gewone

dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Daarvoor heeft het plangebied een te geringe betekenis voor deze soorten.

De ingreep zal zorgen voor een geringe, tijdelijke afname van de oppervlakte van de huidige bosschages en daarmee tot een gering verlies van leefgebied voor muizensoorten, marterachtigen, konijn en egel. De aanleg van het sportpark zal uiteindelijk leiden tot een toename van geschikt biotoop voor deze soorten. Voor de haas, woelrat en de (niet beschermde) muskusrat verdwijnt een aanzienlijk deel van het geschikte biotoop in de polder.

Door de aanleg van de weg gaat een klein deel van de bosschage langs de C.H. Letschertweg en van de bosschages langs de recreatieplas Strijkviertel verloren. Vooral de randen van deze bosschages zijn potentieel geschikt foerageergebied voor met name gewone en ruige dwergvleermuis. Het geplande sportpark, nieuwe watergangen en de nieuwe weg kan met wat kleine aanpassingen zorgen voor nieuw geschikt foerageerbiotoop.

Het gebruik van de heliportvluchtplaats zal leiden tot een geringe, lokale verstoring van kleinere grondgebonden zoogdieren. Met name voor de haas zal deze verstoring in combinatie met de HOV-baan mogelijk leiden tot vermindering of verdwijning van de lokale populatie.

Vogels

Het uitvoeren van de werkzaamheden dient buiten het broedseizoen plaats te vinden (of althans te zijn aangevangen), om het vernietigen van nesten te voorkomen. Het broedseizoen verschilt van soort tot soort en loopt ongeveer van 1 april tot 1 augustus. Overigens zijn nesten buiten deze periode (bijvoorbeeld van vroeg broedende soorten of vervollegsels) ook strikt beschermd.

De voorgenomen ingreep zal leiden tot een verlies aan broedbiotoop voor weidevogels, doorbebouwing en verstoring (zie onder). De voorgenomen ingreep zal tevens leiden tot een zeer lokaal verlies aan biotoop voor broedvogels van bosschages, na aanleg van het sportpark zal uiteindelijk meer geschikt biotoop ontstaan. Indien de aanbevelingen gevolgd worden hoeft de ingreep geen negatieve effecten te hebben.

Het gebruik van de tijdelijke helihaven zal zorgen voor een beperkte mate van verstoring van vogels in de bosschages langs de C.H. Letscherweg. Waarschijnlijk is de toename van verstoring minimaal, aangezien de bosschages rond een van de meeste drukke verkeersknooppunten van Nederland liggen.

De vogels in de graslanden zullen naar verwachting wél hinderlijke verstoring van de heliportvluchten ondervinden, zeker door de combinatie met de HOV-baan. De verstoring (in de gebruiksfase) leidt er naar verwachting toe dat een aanzienlijk deel van de weidevogelpopulatie niet meer in de polder tot broeden zal komen. Als op termijn het hele gebied wordt volgebouwd, zullen deze soorten vermoedelijk allemaal verdwijnen.

Om de effecten daarvan goed te kunnen beoordelen is het nodig om te weten welke broedvogels er feitelijk broeden. Op grond van de omvang van het plangebied en de ligging ten opzichte van wegen en bebouwing en het agrarisch en recreatief gebruik van het gebied, gaan wij er van uit dat de betekenis van het plangebied voor deze soorten

zeer beperkt zal zijn. De gunstige staat van instandhouding zal voor de meeste soorten dus niet in het geding zijn. Voor de uit het uurhok bekende Rodelijstsoorten kan dat echter niet zo maar gesteld worden.

Voor de boerenwaluw gaan mogelijk broedplaatsen verloren, wanneer de huidige stallen hun functie verliezen en het vervallen schuurtje in het weiland verdwijnt. Daarnaast verdwijnt een deel van het foerageergebied.

De ingreep zal geen negatieve effecten hebben op in Nederland overwinterende trekvogels.

Omdat het gebruik van de helihaven en de HOV-baan naar verwachting leidt tot verstoring met wezenlijke invloed van broedvogels, moet ontheffing worden aangevraagd. Dan moet precies bekend zijn welke soorten het betreft en in welke aantallen. Navraag bij de Provincie Utrecht en Landschapsbeheer Utrecht leert dat er geen gegevens over broedvogels bij deze organisaties beschikbaar zijn. Gericht veldonderzoek lijkt de beste manier om deze gegevens te verkrijgen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Beschermde natuurgebieden

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op beschermde natuurgebied(en)

Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet

- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot beschadiging of vernietiging van groeiplaatsen van de zwanebloem en brede wespenorchis.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot beschadiging of vernietiging van vaste verblijfplaatsen van kleine modderkruiper, gewone pad, kleine watersalamander, groene kikker, bruine kikker, huisspitsmuis, bosspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, aardmuis, veldmuis, woelrat, rosse woelmuis, wezel, hermelijn en bunzing.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot beschadiging of vernietiging van vaste verblijfplaatsen van boerenzwaluw.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot verstoring (met wezenlijke invloed) van diverse soorten broedvogels van graslanden, bosschages en stedelijke omgeving.

Voor geen van de genoemde soorten wordt naar verwachting de gunstige staat van instandhouding door de ingreep in het geding gebracht, met mogelijke uitzondering van broedvogels van de Rode lijst (zie onder).

4.2 Vrijstellingen en ontheffingen

Voor het overtreden van verbodsbepalingen betreffende de kleine modderkruiper moet ontheffing ex art. 75 van de Flora- en faunawet worden aangevraagd, tenzij op basis van een door de minister goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt.

Voor het vernietigen van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de boerenzwaluw (in het vervallen schuurtje) moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels in de gebruiksfase van de helihaven en de HOV-baan dient ontheffing te worden aangevraagd. Aangezien niet precies bekend is welke soorten het betreft, dient er eerst gericht veldonderzoek te worden uitgevoerd.

In de volgende paragraaf zijn aanbevelingen opgenomen om schade aan genoemde soorten te voorkomen of te compenseren.

Voor de overige in paragraaf 4.1 genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling, omdat de werkzaamheden te karakteriseren zijn als ruimtelijke ingreep of bestendig gebruik en beheer. Deze vrijstelling geldt echter niet voor broedvogels.

4.3 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele maatregelen besproken, die schade aan beschermde soorten kunnen helpen voorkomen, verminderen en/of compenseren. Daarmee wordt tevens invulling gegeven aan de zorgplicht, die altijd van kracht blijft.

- Het (gedeeltelijk) dempen van sloten wordt bij voorkeur in het najaar (na het voortplantingsseizoen) uitgevoerd. De sloot wordt, indien nodig, afgedamd en op één plaats verdiept. De waterstand wordt vervolgens verlaagd tot enkele centimeters diep. Eventueel aanwezige vissen zullen zich in het diepe deel verzamelen, en nog in het water aanwezige amfibieën zullen het droogvallende water op eigen kracht verlaten. Vissen en eventueel achtergebleven amfibieën worden gevangen en overgebracht naar geschikt water in de nabije omgeving. De sloot wordt kort na het droogvallen en leegvissen gedempt.
- Het plangebied biedt potenties voor de nu aanwezige kleine modderkruiper en enkele algemene amfibiesoorten. Door aan te leggen watergangen vis- en amfibievriendelijk vorm te geven kan het gebied een betekenis blijven houden voor amfibieën en vissen. Hiervoor zijn met name flauwe oevers geschikt. Dit kan goed gecombineerd worden met extra waterberging.
- Om het onbedoeld doden van egels te voorkomen wordt aanbevolen om het terrein voor het grootschalig verwijderen van de ruige begroeiing te controleren op eventueel aanwezige egels. Indien deze dieren worden aangetroffen, kunnen ze worden weggevangen en verplaatst naar geschikt biotoop in de nabije omgeving. Voor het verplaatsen van egels is een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk.
- Alle werkzaamheden die betrekking hebben op het verwijderen van vegetatie en de sloop van het vervallen schuurtje zal buiten het broedseizoen moeten plaatsvinden. Dit seizoen loopt van half maart tot eind juli.
- Door de geplande aanleg van de busbaan langs de recreatieplas Strijkviertel verdwijnt het besloten karakter van de plas. Om verstoring van fauna te beperken en de aaneensluiting van de beplanting langs de plas te behouden wordt aanbevolen om op de een aarden wal aan te leggen aan de zuidzijde van de busbaan en deze te beplanten met bomen en struiken.

Aanbevolen wordt in het voorjaar en de zomer van 2006 gericht onderzoek naar het gebruik van het plangebied door broedvogels uit te laten voeren. Dan kunnen de resultaten worden meegenomen in de artikel 19 procedure.

5 Literatuur

- Backes, C.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks (2004). Hoofdlijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bruyne, R. de., 2002. De Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in Nederland (Mollusca: Gastropoda). Nederlandse Faunistische Mededelingen (16): 11-20.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004a. Juchtleerkever *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004b. Heldenbok *Cerambyx cerdo* (Linnaeus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004d. Vliegend hert *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004e. Brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758. EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Janssen, S., 2003. Dagvlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Kleukers, R., E. van Nieukerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. De Sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.

- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nederlands Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- RAVON, 2004. Jaarverslag 2002. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 17. Jaargang 6, nr. 2, pag. 32-48.
- RAVON, 2005. Waarnemingenoverzicht 2003 & 2004. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 20. Jaargang 7, nr. 2, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vlinderstichting, Wageningen.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Woldendorp. H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.
- www.uilen.org,

Bijlage 1 Resultaten Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:132 / Y:453

Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			8	goed	-	1990-2003
Mossen					niet		1985-2004
Korstmossen					niet		1985-2004
Paddenstoelen					niet		1985-2004
Zoogdieren					niet		1994-2004
Broedvogels		42		6	goed	0%	1993-2004
Watervogels		27	18		matig	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1990-2004
Amfibieën	1				slecht	51-100%	1990-2004
Vissen					niet		1990-2004
Dagvlinders					niet		1994-2004
Nachtvlinders					niet		1980-2004
Libellen					goed		1994-2004
Sprinkhanen					niet		1994-2004
Overige ongewervelden					niet		1994-2004

Rapportage voor kilometerhok X:133 / Y:453

Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			5	goed	-	1975-2003
Mossen					niet		1985-2004
Korstmossen					niet		1985-2004
Paddenstoelen					niet		1985-2004
Zoogdieren		1	1	1	matig	51-100%	1994-2004
Broedvogels					niet		1993-2004
Watervogels		6	3		slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1990-2004
Amfibieën					niet		1990-2004
Vissen					niet		1990-2004
Dagvlinders					niet		1994-2004
Nachtvlinders					niet		1980-2004
Libellen					niet		1994-2004
Sprinkhanen					niet		1994-2004
Overige ongewervelden					niet		1994-2004

Rapportage voor kilometerhok X:133 / Y:454

Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			4	goed	-	1975-1989
Mossen					slecht		1985-2004
Korstmossen					niet		1985-2004
Paddenstoelen					slecht		1985-2004
Zoogdieren					niet		1994-2004
Broedvogels					niet		1993-2004
Watervogels		6	3		slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1990-2004
Amfibieën	1				slecht		1990-2004
Vissen					niet		1990-2004
Dagvlinders					slecht		1994-2004
Nachtvlinders					niet		1980-2004
Libellen					matig		1994-2004
Sprinkhanen					redelijk		1994-2004
Overige ongewervelden					niet		1994-2004

Rapportage voor kilometerhok X:132 / Y:454

Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			2	goed	-	1975-1989
Mossen					niet		1985-2004
Korstmossen					niet		1985-2004
Paddenstoelen					niet		1985-2004
Zoogdieren					niet		1994-2004
Broedvogels		1			slecht	0%	1993-2004
Watervogels		18			slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1990-2004
Amfibieën	1				slecht		1990-2004
Vissen					niet		1990-2004
Dagvlinders					niet		1994-2004
Nachtvlinders					niet		1980-2004
Libellen					matig		1994-2004
Sprinkhanen					niet		1994-2004
Overige ongewervelden					niet		1994-2004

Bijlage 2: overzicht van de in 2004 bezochte gebieden

